

Penni-kirjasto

Suomen kansalle.

Länsisuomalaisten toimittama.

Wähästä paljo tulee pi,
Kipinästä tuli syttyy.

IV. Wiron maasta.

Helsingissä,

Suomal. Kirjal. Seuran kirjapainossa, 1867.

P. Th. Stolpen kustannuksella.

Historia-rii-ato

Compendium

historiae

Historia-rii-ato

Historia-rii-ato

Historia-rii-ato

Historia-rii-ato

Historia-rii-ato

Wiron maasta.

Olet kentiesi, lukijani, maamme eteläisissä merikapungeissa (esimerkiksi Turussa tahi Helsingissä) jostus nähnyt oudonmuotoisia miehiä, harmaisja tahi ruskeisja farkanutuissa, polwihousuissa, pittisjä sukissa ja nilkan yli pauloilla kiinnitetyt muodanpalat jaloisja. Heidän muodosjaan hawaitjet jotakin Suomalaisille omituista, ja kun kuulet heidän huonoissa wenheisjään kauppa tekewän, tahi muuta jaarittelewän, muistuttaa kielenjä sinulle suurella yhtäläisjyhdellään omaa kieltäs, waikka kuitenkin sitä tuskin hymärrät, wilkkaammin puhuttaessa. Mitä kansja nuo owat? He owat Wirolaisia, heimolaisjiamme toiselta puolen Stämerta ja Suomenlahtea. Jos sinulla on halu seurata minua pienelle hupimatfalle, niin lähtekäämme esim. Helsingistä hönyrlaiwasja, joka wiidesjä tunnissa khyntää Suomenlahden aallot poikki, ja nyt olemme Tallinnasja tahi Rääwelissä, Wiron pääkaupungisja. Maa, johonka olemme tulleet, on lakeaa ja metsätöintä sekä jotensakin hedelmällistä. Sen rajoina owat: pohjaisessa Suomenlahti, lännessä Stämeri, idässä Narowan wirta ja Inkerinmaa sekä etelässä Viwinmaa. Awaruutensa suhteen maa ei ole suurempi kuin yhdeksäs osa Suomea, siis melkeen Waasan tahi Wiipurin läänin kokoinen; mutta Wiron kansjan luku nousee kahdeksjaansataan tuhanteen, niinmuodoin noin kolmesataa tuhatta henkeä enempi määrä, kuin molempain äsken mainittuiden läänien wäestöt yhteen laskeettuina.

Wirolaiset owat, niinkuin jo on mainittu, sukua Suomalaisille, joista he muinaisajoina erkaniwat. — Tutkinnoilla on saatu jotensakin wissit tiedot siitä, että suomalaisten kansjan esi-äjäät ennenmuistoisina ajoina

asuiwat kaukana meistä itäänpäin, toisella puolen Wenäjää, Asian maanosan keskipaikoilla. Sieltä sitte aika ajoin waelsi useampia isoja heimoja länteenpäin, niinkuin Ugrilaiset, Permiläiset, Bulgarit ja Länsisuomalaiset kansat*). Sontkun ajan eliwät nyt nämä wiimemainitut Suomalaiset pohjois Wenäjän aukeilla, mutta noin kuudennella tahi seitsemännellä vuosisadalla jälkeen Wapahtajan syntymän siirtyiwät he, muiden kansain päälle tunkieessa, yhä enemmän länteen ja hajosiwat kolmeen lahkoon: Lappalaiset, Täämit ja Karjalaiset. Ensinnä näistä asettuiwat Lappalaiset Suomeen. Täämit taas, kun tuliwat Suomenlahden perimmäiselle kulmalle, hajosiwat kahtia. Yksi osa heitä, näet, meni pohjaispuolelle tätä lahtea ja tuliwat siis nykhyiseen Suomeen, mistä wähitellen karfoittiwat Lappalaiset heistä nimensä saaneesen Lapin maahan. Nämä Täämit, jotka nyt Lappalaisten siaan asettuiwat Suomeen, owat Hämäläiset. Toinen osa Täämejä kääntyi Suomenlahden eteläpuolelle ja ottiwat asuinsiansa Itämeren rantamaihin, Wiron- ja Viinwinmaahan. Heistä saiwat nykhyiset Wirolaiset alkunsa. — Karjalaiset taas osaksi tuliwat itä Suomeen, osaksi jäiwät pohjais ja länsi Wenäjään, missä heitä wieläkin asuu Arkankelin ja Nunuksen lääneissä. Näitä Wenäjän Karjalaisia owat esim. nuo niinkutsutut „Keppuryhsät“.

Wirolaisten muinaisuudesta on meillä aiwan wawaisia ja hämäriä tietoja. Melkeen ainoat ilmoitukset heidän ensi-ajoistansa saamme Wenäjän wanhoista aikakirjoista, joissa heidän kerrotaan yhtä päätä sotia käyneen Karjalaisia ja Wenäläisiä vastaan sekä muutoin, wälistäpä liitossa Karjalaiistenkin kanssa, meriroswoirekilla ahdistaneen Ruotsia ja etelä Suomea. Sentähden yksi Roomin paawi meidän aikoihin asti säilyneessä kirjoituksessa walittaa Wirolaisten, Karjalaiisten ynnä muiden harjoittawan hirmuisuuksia Ruotsin waltakunnan kristityitä vastaan siihen määrään, että olisi kristinuskon sortumista peljättävä näissä

*) Kielitutkijat sanowat Turkkilaiistenkin olewan kaukaista sukua suomalaisille kansoille.

maisja, ell'ei oikean opin tunnustajat miehuullisesti vastustajsi näitä julmia pakanoita. Tämän paawin lehoitufista ruwettiin kolmannellatoista wuofisadalla jälkeen Kristuksen syntymän Kalpaweljesten ritarikunnan sekä Danskan kuninkaiden toimesta kristinuskoa Wirossa ja lähimmäisissä maisja saarnaamaan ja, niinkuin siihen aikaan oli tapana, pyhdyttiin Wapahattajamme sowintooppia täälläkin lewittää miekan woimalla. Tämä onnistui kuitenkkin alussa warfin huonosti, sillä Wirolaiset näyttawät isänmaatansa ja wanhaa pakanallista uskoansa puolustaesjaan olleen wielä urhoollisempia ja woimallisempia, kuin suomalaiset esiisämme Ruotsalaisten tänne tullessa. Ei olekaan ihmeteltawää, että Wirolaiset kauemmin woivat vastustaa wieraita walloittajojta, koska heillä oli apuna paljo liittolaisia, niinkuin Karjalaisia, Wenäläisiä, Lettiläisiä y. m., jota vastaan meidän Suomalaiset woivat tehdä waan heikkoa watarintaa Ruotsalaisille, kun oliwat wähälukuiset, ja muutoinkin keskinäinen eripuraisuus Karjalaisen ja Hämäläisten välillä esti ankaraa, yksimielistä puolustusta ulkonaista wihoillista vastaan. — Wirolaiset sitä wastoin sotiwat ankarasti ja onnellisesti wihoilliansa vastaan kauan aikaa. Luulipa Danskalaisetkin heidän jo tähdellisesti kukistaneensa ja heidän maansa walloittaneensa, mutta mitä wielä! Parempi onni oli wiimein Saksan ritarikunnalla, joka wihdoin löi maan allensa, kristinopin lewittämisen warjosja.

Mutta ei Wirolaisten wapauden ja itsenäisyyden henki wieläkään ollut rauennut. Wähän yli 50 wuotta ritarien waltaa kärsittyhänsä, nostiwat Wirolaiset ison kapinan ja pyhysiwät apua Wiipurin kaupungilta ja Turun piispalta, joille palkinnoiksi lupasiwat pääkaupunkinsa Tallinnan. Mutta ennenkuin Wiipurilaiset laivoillaan kerkesiwät Wirolaisille apuun, oli kapina ritarien walppauden kautta jo tähdellisesti kukistettu, ja ritarien walta tuli paljo suuremmaksi, kuin ennen oli ollutkaan. He oliwat niinmuodoin nyt maan herrat, mutta rauhattomuutta heillä oli alinomaa. Milloin tähtyi heidän sotia Wenäläisiä vastaan, milloin taistella Puolalaisten ja Ruotsalaisten kanssa. Erin-

omattain ahdistivat Venäläiset heitä alinomaan, ja 15:nen fataluvun lopulla oli ritarien valta liki perikatoansa. Nyt ei auttanut muu neuvo, kuin mainensa päiwinensä Ruotsille antaaminen ja tämän valtakunnan suojausta turvaa etsiminen. Ruotsin sen aikuinen kuningas suostuikin ritarikunnan pyyntöön, jolla tavalla Wironmaa siis tuli Ruotsin valtakunnan alle kuulumaan. Mutta eipä Ruotsalaisillakaan ollut rauhallisia päiviä wallalansa Wironmaalla. Venäläiset yhä pitkittävät ryntähtänsä, ja yhtäläinen wallanhimo saatti naapurikansat, Puolalaiset ja Danskalaisetkin kerta toisen perästä Ruotsin kansa sotimaan Wironmaan omistuksesta. Noin sata viisikymmentä vuotta tulivat Ruotsalaiset kuitenkin toimeen valtaansa puolustaessaan, mutta äläpäs vielä! Venäjän suuri keisari Pietari ensimmäinen, joka hymäräsi kuinka tarpeellisia Suomi, Wiro ja muut Itämeren Venäjää läheiset rantamaat olisivat Venäjän merikululle ja kaupanteolle sekä merisotawoimalle, nosti, Puolalaisten ja Danskalaisten kansa liitossa, suuren sodan Ruotsia ja sen nuorta kuningasta Kaarlo 12:ta vastaan. Tämä sota, jossa erittäin isänmaamme kärsi surkeasti ja melkeen muuttui wiljelemättömäksi erämaaksi, kesti kaksikymmentä vuotta ja päätettiin wihdoin rauhalla, joka tehtiin Uudessakaupungissa w. 1721. Ruotsin tähtyi antaa Venäjälle Inkerin-, Viivin-, Kuurin- ja Wironmaat ynnä Suomessa Wiipurin läänin. Tästä rauhasta asti on Wironmaa pysyväisesti kuulunut Venäjän keisarikuntaan.

Saksan ritarit, ensin walloittaessa Wironmaan, jättivät sen asujamille wapauden hengen ja ruumiin puolesta. Heidän tähtyi waan ritareille maksaa kolmannuksen wuotijista tuloistansa werona sitä vastaan, että ritarit auttiwat heitä Venäläisten ryntähtänsä. Mutta sen suuren kapinan perästä, jossa mainitsimme Wirolaisten tappiolle tulleen, löiwät ritarit heidät kowimpaan orjuuteen. Sadottaisiin rakennuttivat linnoja ja hovia näillä orjaraukoillansa, ruoskiwat, möiwät ja tappoiwat heitä oman mielivaltaansa mukaan ja polkiwat kaikenlaisen julmuuden ja jumalattomuuden hur-

jossa wimmasja heidän jaloimpia tuntojanja, niin että wihdoin saattiwat tämän onnettoman kansan omisfakin silmissänsä luontokappaleen wertaiseksi. Tällä julmalla menetyksellään kartuttiwat he luonnollisestikin itsellensä Wirolaisten sammumatointa wihaa ja hlönkatsetta, niin että Wirolainen vielä tänäpänä pitää Saksalaisen nimen halweksimisen sanana ja pahinna haukuntanimenä. Kuinka onnellisia sitä wastoin me Suomalaiset olemme, joille Ruotsalaiset toiwat kristinuskon ja siwistykseen kalliit edut ja tekivät meitä osallisiksi lakiinsa, oikeuksiinsa ja wapauksiinsa, kohdellen meitä weljinänsä — sanalla sanoen, antaen meille saman ihmisarwon, minkä itsillensäkin waateiwat! Mutta aiwan toisin oli, niinkuin mainittiin, Wirolaisparfain laita. — Wiha sortajoitansa vastaan kiehui sentähden heissä alinomaa, ja yhdistettyinä wapauden henkeen, jota ei vielä ollut woiutu saada tukahutetuksi, saatti se matkaan monta tuskallista hritystä kurjan ja sortetun tilan poistamiseksi. Tämmöinen hritys oli esim. tuo suuri kapina noin kahdeksankymmentä vuotta sitte, joka kuitenkin sotawoimalla masennettiin. So monta kertaa ennen oliwat koetukset tässä suhteessa olleet turhia, samoin kuin nytkin. Mutta tämä ei woinut estää heitä vielä ferran, tämän vuosifadan alussa, tekemästä wiimeistä metelinhritystä; onnettomasti käwi nyt, niinkuin edellisissäkin kapinoisja, eikä heidän tilansa suinkaan parantunut. Päin wastoin tuli se kowemmaaksi ja raskaammaaksi joka kerta kun herrat taas oliwat heidät woittaneet ja rauhattomuuden kufistaneet. Kalli toiwon tilansa paranemisesta oli nyt jo Wirolaisilta melkeen kadonnut. Mutta korkeudessa asuu Herra, joka ei salli kansain, enemmin kuin erithisten ihmistenkään, loppumatta tulla poljetuksi ja sortamisella maan päältä kadotetuksi, jos kansa itse ei ole syhypää tilaansa ja jos se, tähän wahwaan warjelijaan turwaten, myös itse taistelee wapautensa ja kalliimpain oikeuksiensa edestä. Koetuksen aika loppui, ja keisari Aleksanteri ensimmäinen särki Wirolaiskurjain orjuuden kahleet w. 1814. Nyt saiwat he tosin wapautensa takaisin, niin ett'ei saksalaisilla herroilla enää ollut oikeutta heitä myhdä

ja ostaa niinkuin järjettömiä luontofappaleita, tahi hakata luoliaaksi eli lähettää Siperiaan milloin mieli teki. Yhheesti sanoen, herrat eivät enää saaneet omistaa talonpoikia niinkuin muita kaluja ja omaisuutta: Wirolaisille annettiin hengen ja ruumiin wapaus, niin että jos tahtoivat, saivat muuttaa yhdeltä herralta toiselle, mutta maata eivät vielä saaneet omaksensa, waan pääsivät ainoastaan lampuoteiksi tahi ikäänkuin torppareiksi herrain tiluksille. Heidän ja herrain keskinäiset kohdat jäädettiin erinäisellä keisarin asetuksella niin, että wälikirjoja eli kontrahteja piti tehtämän, joissa molempain oikeudet ja welwollisuudet määrättiin. Tosin tuli Wirolaisten tila nyt entistä paljo paremmaksi, mutta ett'ei se vielääkään ollut aiwan häämmä nähdään seuraawaisesta.

Usken mainitun asetuksen mukaan oli puolen manttaalin talosta herran kartanoon vuosittain maksettawa thunnuri rukiita, thunnuri ohria, sama werta kauroja, yksi lammas, yksi hanhi, kaksi kanaa ja neljäkymmentä munaa, kaksi uutta säkkiä ja neljä shlenpituisia köyttä, joita käytettiin lehmänkyytkhinä. Sitte piti tehtämän kartanosja kuusi päiwäthötä wiikossa koutta koko wuoden, lampuodin omalla hevosella ja omilla työkaluilla, sillä kartanosja ei ollut wähintäkään työkapinetta. Huhittuun ensimmäisestä päiwästä Mikkeliin asti piti mainitun suuruisen talon puolesta oleman herran talossa piitoron ja työkoneita, jotka oli pakkoa wiikossa käyttää neljän lampuodin ruualla. Tälwella tähtitöitä ei näiden olla kartanon työssä yhden päiwän wiikossa. Suomalaisen laittana temmällä piti miehen ja hevosien työskentelemään kartanosja kaksi wikkoa. Seitsemän wikkonon oli määrättya pelollisella työllä alalla ruuon ja siian wastaan kättä, ja työkoneiden ruuon wähyttämisen lampuodin ruualla. Seurauksena kaarti kättä jätettiin työkoneiden pelloja neljä päiwää. Wikkononon on määrättya wikkonon wähyttämisen päiwän wähyttämisen työkoneiden ruualla. Wikkononon on määrättya kartanon peltojen ruuon wähyttämisen työkoneiden ruualla. Wikkononon on määrättya kartanon peltojen ruuon wähyttämisen työkoneiden ruualla. Wikkononon on määrättya kartanon peltojen ruuon wähyttämisen työkoneiden ruualla.

kielellä, saman, useasti mainitun asetuksen määrähk-
sestä. Tässä suhteessa Wirolaiset siis ovat olleet mei-
dän edellämme wiisikymmentä vuotta, sillä vasta nyh-
aikoinapa on täällä ruwettu oikeuksien pöytäkirjoja maan
omalla kielellä tekemään.

Korkeampia tuomaria Wirossa on yksi lai wirka-
miehiä, jotka samalla vastaawat meidän kruununwou-
teja ja kufin hallitsewat yhtä piirikuntaa, joita maassa
on 9 luvultaan. Nämä piirikunnan-tuomarit kuuluvat
taas Wiron maaherran alle, joka asuu Tallinnassa,
ja tätä wiran suhteen ylempänä on Stämeren maa-
kuntain kenraalikubernöri, joka on keisarin sijaisena ja
asuu Riiasa, Liwinmaalla.

Kirkollisessa suhteessa taas on joka pitäjällä kirkko-
herransa, jonka myös tulee tehdä papillisia toimituksia
kappelissa, mutta harmaan pitäjään sellaisia kuuluu,
sillä enimmästä päästä ovat seurakunnat pitäjiä, jo-
kainen itsensä. Pitäjäin luku on 42, ja niitä kuu-
luu aina useampi yhteen prowastikuntaan, joiden määrä
taas nousee kuuteen. Papiston päänä on piispan kal-
tainen, mutta ei niminen wirkamies, joka hallitsee mui-
denkin Stämeren maakuntain kirkollisia asioita ja asuu
Tallinnassa.

Luteerin puhdistama oppi on jo yli 300 vuotta, tahi
yhtä kauan kuin Suomesakin, Wirossa työskennellyt
kristillisyhden enentämiseksi, raakuuden poistamiseksi ja
tapain siivistämiseksi, mutta Wirolaisten kurja tila on
wiimeisiin aikoihin asti tässä ollut waikana esteenä.
Saksan aatelisherrat, jotka muinaisaikoina tottuivat
heitä omaisuutenansa ja luontokappaleinansa pitämään,
eiwät puolestansa ole suurin enentäneet siivistystä. He
eiwät pitäneet noita onnettomia olentoja, joita röyhkeällä
hlimielisyhdellä polkiwat ja sortiwat, ihmisinäkään.
Kuinka he sitten olisiwat huolineet heidän hengellisestä
tilastansa! Päinwastoin sitä alentiwat alentamistaan.
Yksi syh ja wäläkappale arwaamattomaan turmelukseen
on juuri ollut näiden saksalaisten herrain ääretöin
wiina, jonka myymistä warten joka kylässä owat pitä-
neet krouweja. Tämä halpa ja kelwotoin witonpyhntö
on waijuttanut surkeasti tuossa muutoinkin niin sorre-

tusja kansassa. Sunnuntaipäivät ja muut joutoajat kulutti kansa kapakoissa, eläinten tavalla torkkuen ja tuolla myrkkynesteellä turmellen sekä hengellistä että ruumiillista olentoansa. Mistään korkeammasta, hylhäisemmästä huwituksesta tahi ajanvietteestä, joka olisi voinut tyhdyttää heidän kuolemattomain sieluihinsa tarpeita, ei he tiedeet. Ja juopumus tuo aina seurassaan viheliäisyyttä, vieläpä muitaki pahoja tapoja ja rikoksiakin. Niin on esim. haureus ja warkaus saanut surkean wallan tässä onnettomassa kansassa. Senkaltaista siwehtä ja tapain puhtautta, kuin monessa paikassa Suomessa tavataan, ei ole täällä odottamistakaan, eikä sitä rehelliisyyttä, jonka löhdämme turmeltumattomassa Suomalaisessa ja joka on köyhän kansamme ainoa kerskaus. Wirolaiset ovat hywin epäluuloisia, niin että heidän tuttavuuteensa on vaikea päästä, ja jos siihen olet tullutkin, on usein petosta warominen. Muutoin ovat he, niinkuin hlipään Suomalaisetkin, hywin itsepintaisia ja wihaawat kaikkea uutta, muutoksia ja parannuksia, tahtoen lujasti pysyä wanhoissa oloissaan. Sitä paitsi on heidän jo mainittu suuri epäluuloisuutensa herroja vastaan ollut vaikeana esteenä siwistykselle ja kaikille muutoksille.

Enimmästi ovat Wirossa papit työskennelleet kansan siwistämiseksi. Helppoa ja iloista työtä ei se heille ole ollut, siltä kannalta katsoen, että waiwastansa usein ovat saaneet kärsiä wihaa ja kaikenlaista, sekä salaista että julkista wainoa kartanoiden herroilta. Nämä pitivät, niinkuin näimme, siwistystä wallan tarpeettomana noille kurjille olennoille, joita he kaikin tavoin polkivat, vieläpä katsoivat kansan siwistämisen wahingolliseksi omille eduillensa, koska talonpojat, tultuansa tietämään jostakin paremmasta kuin juopumisesta, olisivat jättäneet krouwit tyhjiksi, ja sillä tavoin herrain tulo äärettömistä wiinawaroistaan olisi loppunut. Hiljaisuudessa työskentelivät kuitenkin kansan opettajat. Wiron kieltäkin ruwettiin vähitellen tutkimaan. Ensimmäinen kirja sillä painettiin w. 1553 ja oli käännös Luteerin katekismista, mutta pitkä aika kului vielä, ennenkuin kirjoja rupefi suurempaan määrään ilmes-

tymään. Silloin tällöin painettiin juuri joku, mutta kuinka riutuvaista kirjallisuuden elämä oli, nähdään siitäkin, että koko pyhä Raamattu tällä kielellä saatiin vasta vuonna 1739, niinkuin sata vuotta myöhemmin, kuin tämä kallis sana oli tullut Suomalaisten omaisuudeksi.

Wiron kirjakielen perustivat heidän pappinsa, jotka melkeen kaikki olivat, niinkuin nytkin enimmäkseen osaksi ovat, Saksalaisia. Nämä eivät hymärtäneet tutkijansa kielen omituisista luontoa, vaan koettivat sitä väkisin muodostaa oman mieltensä mukaan ja juottaa sitä saksan ja latinan kaarvoihin. Hyvin huonoa oli sentähden Wiron kirjakieli alussa; tuskin lienee kansa sitä hymärtänytkään. Mutta vähitellen ruvettiin sitä parantamaan, ja erinomattain nytkin vuosijadalla on ilmestynyt useampia miehiä, jotka väsymättömällä rakaudella ja ahkeruudella ovat tässä suhteessa työtä tehneet ja kirjallisuutta kelvollisemmilla teoksilla rikastuttaneet.

Wiron kieli on yksi Suomen murteita ja enimmästi Hämeen kielen kaltainen, joka onkin luonnollista koska, niinkuin olemme nähneet, Wirolaiset ja Hämeläiset kuuluivat yhteen Säämeihin lahkoon. Nähteeksi panemme tähän kappaleen uudesta testamentista, sanan-

myksisen, suomalaisen käännöksen rinnalle:

1. *Wiron käännös* (vanha):
 1. *Wiron käännös* (vanha):
 2. *Wiron käännös* (vanha):
 3. *Wiron käännös* (vanha):
 4. *Wiron käännös* (vanha):

2. *Wiron käännös* (vanha):
 3. *Wiron käännös* (vanha):
 4. *Wiron käännös* (vanha):

3. *Wiron käännös* (vanha):
 4. *Wiron käännös* (vanha):

4. *Wiron käännös* (vanha):
 5. *Wiron käännös* (vanha):

5. *Wiron käännös* (vanha):
 6. *Wiron käännös* (vanha):

6. *Wiron käännös* (vanha):
 7. *Wiron käännös* (vanha):

7. *Wiron käännös* (vanha):
 8. *Wiron käännös* (vanha):

8. *Wiron käännös* (vanha):
 9. *Wiron käännös* (vanha):

9. *Wiron käännös* (vanha):
 10. *Wiron käännös* (vanha):

10. *Wiron käännös* (vanha):
 11. *Wiron käännös* (vanha):

11. *Wiron käännös* (vanha):
 12. *Wiron käännös* (vanha):

12. *Wiron käännös* (vanha):
 13. *Wiron käännös* (vanha):

13. *Wiron käännös* (vanha):
 14. *Wiron käännös* (vanha):

14. *Wiron käännös* (vanha):
 15. *Wiron käännös* (vanha):

15. *Wiron käännös* (vanha):
 16. *Wiron käännös* (vanha):

16. *Wiron käännös* (vanha):
 17. *Wiron käännös* (vanha):

17. *Wiron käännös* (vanha):
 18. *Wiron käännös* (vanha):

18. *Wiron käännös* (vanha):
 19. *Wiron käännös* (vanha):

19. *Wiron käännös* (vanha):
 20. *Wiron käännös* (vanha):

20. *Wiron käännös* (vanha):
 21. *Wiron käännös* (vanha):

21. *Wiron käännös* (vanha):
 22. *Wiron käännös* (vanha):

22. *Wiron käännös* (vanha):
 23. *Wiron käännös* (vanha):

23. *Wiron käännös* (vanha):
 24. *Wiron käännös* (vanha):

24. *Wiron käännös* (vanha):
 25. *Wiron käännös* (vanha):

25. *Wiron käännös* (vanha):
 26. *Wiron käännös* (vanha):

26. *Wiron käännös* (vanha):
 27. *Wiron käännös* (vanha):

27. *Wiron käännös* (vanha):
 28. *Wiron käännös* (vanha):

28. *Wiron käännös* (vanha):
 29. *Wiron käännös* (vanha):

29. *Wiron käännös* (vanha):
 30. *Wiron käännös* (vanha):

30. *Wiron käännös* (vanha):
 31. *Wiron käännös* (vanha):

31. *Wiron käännös* (vanha):
 32. *Wiron käännös* (vanha):

32. *Wiron käännös* (vanha):
 33. *Wiron käännös* (vanha):

33. *Wiron käännös* (vanha):
 34. *Wiron käännös* (vanha):

34. *Wiron käännös* (vanha):
 35. *Wiron käännös* (vanha):

35. *Wiron käännös* (vanha):
 36. *Wiron käännös* (vanha):

36. *Wiron käännös* (vanha):
 37. *Wiron käännös* (vanha):

37. *Wiron käännös* (vanha):
 38. *Wiron käännös* (vanha):

38. *Wiron käännös* (vanha):
 39. *Wiron käännös* (vanha):

39. *Wiron käännös* (vanha):
 40. *Wiron käännös* (vanha):

40. *Wiron käännös* (vanha):
 41. *Wiron käännös* (vanha):

41. *Wiron käännös* (vanha):
 42. *Wiron käännös* (vanha):

42. *Wiron käännös* (vanha):
 43. *Wiron käännös* (vanha):

43. *Wiron käännös* (vanha):
 44. *Wiron käännös* (vanha):

44. *Wiron käännös* (vanha):
 45. *Wiron käännös* (vanha):

45. *Wiron käännös* (vanha):
 46. *Wiron käännös* (vanha):

46. *Wiron käännös* (vanha):
 47. *Wiron käännös* (vanha):

47. *Wiron käännös* (vanha):
 48. *Wiron käännös* (vanha):

48. *Wiron käännös* (vanha):
 49. *Wiron käännös* (vanha):

49. *Wiron käännös* (vanha):
 50. *Wiron käännös* (vanha):

50. *Wiron käännös* (vanha):
 51. *Wiron käännös* (vanha):

51. *Wiron käännös* (vanha):
 52. *Wiron käännös* (vanha):

52. *Wiron käännös* (vanha):
 53. *Wiron käännös* (vanha):

53. *Wiron käännös* (vanha):
 54. *Wiron käännös* (vanha):

54. *Wiron käännös* (vanha):
 55. *Wiron käännös* (vanha):

55. *Wiron käännös* (vanha):
 56. *Wiron käännös* (vanha):

56. *Wiron käännös* (vanha):
 57. *Wiron käännös* (vanha):

57. *Wiron käännös* (vanha):
 58. *Wiron käännös* (vanha):

58. *Wiron käännös* (vanha):
 59. *Wiron käännös* (vanha):

59. *Wiron käännös* (vanha):
 60. *Wiron käännös* (vanha):

60. *Wiron käännös* (vanha):
 61. *Wiron käännös* (vanha):

61. *Wiron käännös* (vanha):
 62. *Wiron käännös* (vanha):

62. *Wiron käännös* (vanha):
 63. *Wiron käännös* (vanha):

63. *Wiron käännös* (vanha):
 64. *Wiron käännös* (vanha):

64. *Wiron käännös* (vanha):
 65. *Wiron käännös* (vanha):

65. *Wiron käännös* (vanha):
 66. *Wiron käännös* (vanha):

66. *Wiron käännös* (vanha):
 67. *Wiron käännös* (vanha):

67. *Wiron käännös* (vanha):
 68. *Wiron käännös* (vanha):

68. *Wiron käännös* (vanha):
 69. *Wiron käännös* (vanha):

69. *Wiron käännös* (vanha):
 70. *Wiron käännös* (vanha):

70. *Wiron käännös* (vanha):
 71. *Wiron käännös* (vanha):

71. *Wiron käännös* (vanha):
 72. *Wiron käännös* (vanha):

72. *Wiron käännös* (vanha):
 73. *Wiron käännös* (vanha):

73. *Wiron käännös* (vanha):
 74. *Wiron käännös* (vanha):

74. *Wiron käännös* (vanha):
 75. *Wiron käännös* (vanha):

75. *Wiron käännös* (vanha):
 76. *Wiron käännös* (vanha):

76. *Wiron käännös* (vanha):
 77. *Wiron käännös* (vanha):

77. *Wiron käännös* (vanha):
 78. *Wiron käännös* (vanha):

78. *Wiron käännös* (vanha):
 79. *Wiron käännös* (vanha):

79. *Wiron käännös* (vanha):
 80. *Wiron käännös* (vanha):

80. *Wiron käännös* (vanha):
 81. *Wiron käännös* (vanha):

81. *Wiron käännös* (vanha):
 82. *Wiron käännös* (vanha):

82. *Wiron käännös* (vanha):
 83. *Wiron käännös* (vanha):

83. *Wiron käännös* (vanha):
 84. *Wiron käännös* (vanha):

84. *Wiron käännös* (vanha):
 85. *Wiron käännös* (vanha):

85. *Wiron käännös* (vanha):
 86. *Wiron käännös* (vanha):

86. *Wiron käännös* (vanha):
 87. *Wiron käännös* (vanha):

87. *Wiron käännös* (vanha):
 88. *Wiron käännös* (vanha):

88. *Wiron käännös* (vanha):
 89. *Wiron käännös* (vanha):

89. *Wiron käännös* (vanha):
 90. *Wiron käännös* (vanha):

90. *Wiron käännös* (vanha):
 91. *Wiron käännös* (vanha):

91. *Wiron käännös* (vanha):
 92. *Wiron käännös* (vanha):

92. *Wiron käännös* (vanha):
 93. *Wiron käännös* (vanha):

93. *Wiron käännös* (vanha):
 94. *Wiron käännös* (vanha):

94. *Wiron käännös* (vanha):
 95. *Wiron käännös* (vanha):

95. *Wiron käännös* (vanha):
 96. *Wiron käännös* (vanha):

96. *Wiron käännös* (vanha):
 97. *Wiron käännös* (vanha):

97. *Wiron käännös* (vanha):
 98. *Wiron käännös* (vanha):

98. *Wiron käännös* (vanha):
 99. *Wiron käännös* (vanha):

99. *Wiron käännös* (vanha):
 100. *Wiron käännös* (vanha):

100. *Wiron käännös* (vanha):

ep ole weel tulnud.

5. Tema htles teendritele: Mis tema teile ial htleb, seda tehke.

6. Aga sena oli pandud kuus kivist weeriista Suunda rahwa puhastamise pärast, ja iga yhe sise läks laks ehk kolm mõdo.

7. Jeesus htles neile: täitke need weeriistad weega; ja nemad täitsid neid ääre tafa.

8. Ja tema htles neile: mõtke nyhd nende seest, ja wiige pulmarahwa tallitajale. Ja nemad wiisid.

9. Aga kui pulmarahwa tallitaja seda wet maitfis, mis wiinaks oli saanud, ja ei teadnud mite, kust se oli; (aga need teendrid teadsid, kes sele wee olid toonud) siis ütles pulmarahwa tallitaja peigamehele:

10. Ja htles temale: Aga mees antaa ette head wiina, ja kui nemad so tui saanud, siis lahjemat; jna oled jete hea wiina jst jaa dit hõrdnud.

(iltat) onatnua. So jriatit ämestihmüen faniat fielella; on koddas saan wairuttanut ipistihien tarritamijeti, mutta jst patije lewitteleän nyhtaitoina tanasja tietoa ja walis-

nun hetkeni ei ole wialä tullut.

5. Tämä sanoi palvelijoille: Mitä hän teille ikänänjä sanoo, sitä tehkää.

6. Mutta sinä oli pantu kuusi kivistä wesi-astiaa Sündan kansan puhdistuksen perästä (jälkeen), ja jokaisen sisään läksi (meni) kaksi kolme mittaa.

7. Jeesus sanoi niille: tähtäkää ne wesi-astiat weden kanssa (wedellä); ja he tähtiwät ne äärien tasan.

8. Ja hän sanoi niille: ottakaa nyt niiden sisästä (niistä), ja wiekää hääkansan edeskäywälle. Ja he weiwät.

9. Mutta kun hääkansan edeskäypä sitä wettä maisti, mikä wiinaksi oli tullut, ja ei tietännyt mitään (suinka), mistä se oli; (mutta ne palvelijat tietiwät, josta sen weden olindt tuoneet) niin üteli hääkansan edeskäypä häämehele:

10. Ja sanoi hänelle: Ja ta mies antaa enun hywää wiinaa, ja kui he jo tulla saan, jna lahemat; jna jaa; jna olet sen hywää wiinan tahaan taatia jant (kastem).

no hpihidiit nöödi imin jst jriatit ämestihmüen faniat fielella; on koddas saan wairuttanut ipistihien tarritamijeti, mutta jst patije lewitteleän nyhtaitoina tanasja tietoa ja walis-

tusta kylä- ja pitäjänkouluilla, joissa lapset oppivat lukemaan, kirjoittamaan ja lukua laskemaan sekä neliäänisesti laulamaan, vieläpä muutamat urkuja soittamaankin.

Näin kohoaa vähitellen Wiron kansa raakuuden ja tietämättömyyden pimeydestä, mutta, kuten tavallista, on heiltäkin tämän ohessa osa kansallista omituisuutansa ja eri luonnettansa kadonnut. Niin ovat esimerkiksi useimmilla, erinomattain nuoremmalla väellä, uudenaikaiset vaateenparret tulleet entisten, Wirolaisille omituisten sijaan. Tätä vanha pukua ei meidän aikoinamme tavata juuri muilla, kuin ijällisemmillä ihmisillä ja erittäinkin Hiensaaren luodolla. Se on seuraavainen. Miehillä: jaloissa niin kutsutut pastlid, tahi muodanpalaset, joista kalkilla otetaan karvat pois, ja jotka nilkan yli kiinnitetään pauloilla. Talwella käyvät he willasukissa ja kesällä pellawaisissa. Nämä jalkineet uloittuvat polwiin asti, joita alemma ei housut mene. Sitte on liivi ja pitkä takki, wiron kielessä kuub, talwella mustanruskeasta tahi harmaasta farkkankaasta, suwella taas palttinasta. Tässä on takana rhyyt ja edessä riwi tinanappia, jotka punalaisten filmusten avulla pitävät takin kiinni. Waateuksensa tähtteeksi on heillä wihdoin lakki. Tämöinen oli Wirolaisten yleinen kansapuku vielä noin kaksikymmentä vuotta takaperin, mutta se on, niinkuin mainittiin, paljo muuttunut, niin että useat, erittäinkin nuoret miehet ja kartanoin palvelijat, waatehtiwat itsensä melkeen samaan tapaan, kuin Suomalaiset nyky-aikoina. Partansa ajaa Wirolainen tarkasti, eroitukseksi Wenäläisistä. Niinkutsutut moismamehet, renkiwoudit ja thöwäen päällismiehet, pitävät jo huulipartaa. — Mitä taas tulee naiswäen pukuun, on se lyhyesti ferrottuna tämä: leweäraitainen, hyywin kirjawa willainen hame, joka wyöllä kiinnitetään wyötäisille, sekä helmillä h. m. koristettu wiitta eli miehusta, jonka nimi heidän kielessänsä on käiksed. Rauhtana (takki) ja jalkineet ovat samallaiset kuin miehillä. Päässä on tyttöillä liinainen huiwi ja eriskummainen, päreistä tehty seppäle, johonka ripustetaan kaikenlaisia hohtawia

nauhoja sekä muita koristuksia. Uviowaimoilla taas on korkea myshh, ikäänkuin hypäri, jossa takana on iso ruusu, mistä riippuu koreita nauhoja. Mitä äskelen mainitsimme miesten vaatteuksen muuttumisesta, sama voidaan sanoa naistenki puwusta, niin että ylipään se totuus tässäkin näkyy, että ulkonaisen siwistykseen karttuesfa kansan omituisuudet suureksi osaksi häwiävät.

Wirolaisten asuntohuone on tupa, jota myhös käytetään riihenä, ja joka on samallinen, kuin pirtit Suomen sisämaissa. Alkunoita, näet, tuskin on nimeltäkään; owesta waan läpi, josta päiwä hywin wajawaisesti pääsee sisään. Suurempain kokouksien, niinkuin esim. lukuwuoroin aikana tähtyy owesta pitää auki, jolloin luonnollisesti kylmä tunkee sisään terweyttä wahingoittamaan. Takalla ei ole korsteinia, mutta katossa on reikä, josta sawu thöskentelee ulos päästättänsä, ja jota läpeä kutsutaan rebane, sama kuin Suomessa reppänä. Minomainen sawu wahingoittaa ihmisten silmiä, ja muutenkin huono ilma Wirolaisten pirttilöissä saastuu ja huone tulee ruokottomaksi, kun siinä paitse ihmisiä asuu kanoja, porsaita ja muita koto-eläimiä.

Uussa näitä lehtiä mainittiin Wironmaan olewan hedelmällisen. Sentähden maanwiljelys onkin pääelinkeinona ja paljo tuottawampi kuin Suomessa. Maanwiljelthjä kaswia owat nisu, ruis, ohra, kaura, pawut, perunat, kaali, juurikkaat (räätikät), leedsed (suomeksi: wirwilä) ja urwad (yksi lai suuria papuja). Peltokalut owat heillä jotensakin samallaiset kuin meilläkin.

Paitse nautoja on heillä karja-eläiminä wuohia, lampaita, sikoja, hanhia ja kanoja. Kalastamista harjoitetaan myhös, enimmäiten meren rannoissa. Metsästäminen on niin hleistä, että muutamassa seurakunnassa melkeen joka poikanulikallakin on pshshnsä, waikka useat kartanonomistajat owat peräti kieltäneet metsästämissen tiluksillansa.

Muutoin harjoittawat Wirolaiset puunthötä, jossa owat hywin kätewiä, samoin kuin heidän naisensakin käsittöissään, esim. kehäämisessä y. m.

Ennen on sanottu, että Wirolaiset, niinkuin suomalaiset esi-isämmeekin, muinen wahvasti käywät meri-rosmoretkiä. Nyt eivät he enää liiku paljo merellä muulloin, kuin koska Suomessa käywät wiinaa salassa kuljettaen, tahi muissa asioissa.

Muinen oliwat Wirolaiset sotaisaa, voimallista ja urhoollista kansaa, mutta sitte tähtyi heidän tukistua wieraiden anastajain yliwoiman alle ja wihdoin näille jättää maan-omistuksensaakin, muuttuen itse sorrettuihin armo-eläjäin kaltaisiksi. Kentiesi on tuo syvä alennus saattanut heidän unhoittamaan oman ja maansa nimen, jos heillä koskaan sellaisia on ollutkaan. Warmma on waan, ett'ei Wirolainen nyh-aikoina kumminkaan tiedä mistään omituisesta nimestä maallensa, jota hän tawallisesti kutsuu omaaksi maaksi, samoin kuin itseänsä nimittää sanalla maamees. Syvä merkitys on kentiesi kuitenkin salattuna nähin sanoihin: että maa on alkuperäisesti heidän omaansa ja wieläkin heidän isänmaansa, jota wastoin se muukalaisille on ollut wallan wieraana julmuuden harjoituspaikkana. Tällä tawalla pidämme sanan maamees'kin selitettävän: maanmiehet, maanomistajat miehet; sanalla maamees myös eroittawat itsiään kaupunkien asukkaista, linna-asujad, jotka enimmästi owat Saksalaisia ja Wenäläisiä. Nimet Gestimaa ja Gestimees owat Wirolaiset saaneet maasansa asuwilta muukalaisilta. Waikka siis Wiron „mannermaalla“ ei ole omituisia nimeä kansan kielessä, niin on semmoisia kuitenkin Wironmaahan kuuluwilla „saarilla“, niinkuin Hiensaari, Muhosaari, Runosaari, Naisaari ja Saarenmaa (Osel tahi Döfalo).

Näillä saarilla owat Wirolaisten omituisuudet tawoissa h. m. ylipään säilyneet paremmin kuin mannermaalla. Nyhtäläiset pää-asiasa owat kuitenkin luullaksemme kaikilla Wirolaisilla esim. naimatempu, joita lukijan suostumisella tahdomme wähä kertoa.

Sulhanen lähtee isämiehen (puhemiehen) kanssa aika wauhtia ajaen morsiamen kotiin, ja sinne jouduttua sanoo isämies esim.: „meidän majasta on lintu kadonnut, jonka piti meillä pesää rakentaa; se oli wal-

loinen kyyhkyläinen, terävä ja wakaasilmäinen; minä tunnen sen warmasti; saimme kuulla, että se on tullut tänne, tulimme sitä käteemme saamaan". Sitte näytetään heille milloin wanha muori, milloin eriskummallisiin waatteisiin puettu tyttö, mutta isämiehen yhä kieltäessä, tuodaan wihdoin toiwottu morsian esiin. Isämies antaa morsiamelle sulhasen puolesta joukon koristuksia lahjaksi, sulhanen tuo wiinaa tupaan ja tarjoo kaikille. Isämies ottaa formukset, kihlaa morsiusparin ja toiwottaa heille onnea. Seuraawana lauantaina menee pariskunta kirkkoherran luo lukemaan. Ensi sunnuntaina kuulutetaan nyt avioliitto kirkossa, ja jonkun ajan kuluttua pidetään häät. Niistä lukija ehkä woinee saada selwimmän käsityksen seuraawan kertomuksen kautta, jonka tähän lainaamme.

„Hääpäiwänä oli kaikki kannettu syrjään, piha puhtaaksi laaistettu; tuwassa seisoi joka nurkassa nuoret kuuset; muutenkin oli tupa kaunistettu kuusen oksilla. Että tupa olisi walkeampi, oli perheenäiti lyöttännyt liinaa pitkin seinää. Katosta riippui kauniissa nuorassa haarukka, joka kantoi neljä kynttilää. Hääpöydällä oli joka istuinpaikan kohdalla lautanen, iso pöytäraan lappale päällä. Pöydässä oli sianlihaa, hanhen paistia, keitot ja kaalit; olutta seisoi myös kannuissa. Pihan weräjässä seisoi kaksi kuusta pöydässä, toiset kaksi oli luokan tawoin yhteen sidottuna. Kun hääjoukko joutui lähelle kylää, läksi sulhasen poika*) häämajaan tietoa antamaan että tulewat; hänen kansjansa lähetehtiin nuorelle kansalle tuoppi olutta. Häätalon trenki laukasi pöydän heidän weräjästä tullessa. Sewonen juoksi vielä, kun hän jo oli kiskonut luokan hewoselta maahan, sanoen: „emme niin kallista tawaraa ohitse päästä“. Morsian antoi hänelle siniset formikkaat. Sitte astuttiin tupaan, morsian wiettiin pöydän taakse, johon wähitellen kaikki hääkansa istui. Syöthä toi perheenäiti lapsukaisen, pani morsiamen syliin ja sa-

*) Sulhasen poika wastaa sulhasen seurassa sitä, minä Suomalaisten häissä saaja-nainen eli morsiuspiika ovat morsiamen puolella.

noi: „annan sinulle, armas tytär, lapsen hoitaa, se on naisen ensimmäinen murhe; jos sinulle on lapsia sallittu, niin kaswata ne Jumalan kunniaksi ja lähimmäisten riemuksi, sillä vanhempain welvollisuus on lapsistansa huolta pitää; heidän pitää tili tehdä Jumalan edessä“. Itäpuoleen toi sulhasen poika tuolin, pani patjan (tyhyn) päälle ja kauniin waipan sen ylle. Isämies pani hunnun (päälinafen) morsiamen päähän ja esiliinan eteen, sanoen: „jätä nyt tytön kujeet pois, pidä miestä mielessäsi ja kanna talon edestä huolta. Että tämä sinulle paremmin jäisi mieleen, annan sinulle kormapuustin“. Löi häntä hellästi poskelle. Nyt rupešivat kaikki naiset laulamaan. Kun laulu loppui, sanoivat naiset: „nyt on nuori waimo puettu“. Hän nousi tuolilta ylös ja kumarši kaikille. Kolmantena päivänä tuli sulhasen poika, ihwämitta pään päällä, huutaen: „kutsutaan häihin, häihin, häihin! tulkaa walkeilla hewosilla“. Antimet olivat jaetut; isämies huusi jotakin nuorelle pariskunnalle huomenlahjaksi antawansa; sitte lupasivat toisetkin, mikä lampaan, mikä porsaan, mikä kissan, mikä kanan. — — Ehtoolla pantiin pöydälle maljallinen kaalia, merkiksi että häät olivat lopussa. Häawäki sanoi jäähywäisensä“. — — — — Tässä ei mainita hyppystä eli tanssista ensinkään, eikä tuo olekaan paljo tapana; nuoret wähä pyörähtelewät wiulun winkuesssa.

Wirolaisten kansallinen soittokaluu on kandel, sama kuin Suomalaisten kantele. Sellaisia ei enää tawata Wirossa muita kuin yksi, joka on Wiron kirjallisuuden seuran huostassa. Kanteletta soittaen Wirolaiset muinen lauloivat wanhoja runojansa, jotka, niinkuin wanhat suomalaisetkin laulut, koskewat heidän muinaisia olojansa, entistä pakanallista jumaluusoppiansa y. m. Näitä runoja on viime-aikoina kerätty ja sowitzu yhteen kokoukseksi, joka sekä aineellansa, että nimellensä Kalewi Boeg (Kalewan poika) paljo muistuttaa sitä suomalaista laulukokousta, jonka nimi on Kalewala.

Emme huoli tässä ruweta selittämään Wirolaisten muinaista uskoa ja epäjumalia, koska kirjan wähyyshin sen kieltää. Luulemme lukijan mieleen paremmin

olewan seuraawan kauniin sadun Koiton ja Hämäri-
kän (Namukoitteen ja Ehtoohämärän) keskinäisestä rak-
kaudesta:

„Tunnetko lyhtyä Raikkivallan saleisja? Hiljat-
koin meni se lewolle, ja missä sammui loistaa vielä
wasta-paiste taiwaalla ja päivän salo wetähty jo itään,
josja pian taas koko firrkaudessaan on terwehtämä luon-
toa? Tunnetko kättä, joka ottaa auringon vastaan ja
saattaa sen lewolle kun se on päättännyt juoksunsa?
Tunnetko kättä, joka taas sytyttää sammuneen ja saat-
taa sen uudesta alkamaan waellustansa taiwaalla? Tai-
waan isällä oli kaksi uskollista palvelijaa sitä sukua,
jolle hän oli suonut ikuisen nuoruuden, ja kun lyhty
ensimmäisenä iltana oli päättännyt juoksunsa, sanoi hän
Hämärikkälle: „sinun haltuus, tyttäreni, uskon minä las-
kewan auringon. Sammuta se ja kätytäite warowasti
walkean kansja, ett’ei wahinkoa tapuhtuiji“. Ja taas
kun huomeneen aika tuli, sanoi hän Koitolle: „poikani,
sinun wirkanas on olewa lyhdyn sytyttäminen ja sen
järjestäminen uudelle kiertokululle“. Uskollisesti teki-
wät molemmat welwollisuutensa, eikä lyhtyä puuttunut
yhtenäkkään päivänä taiwaan laelta, ja kun se talwella
waeltaa taiwaan rannalla, sammuu se aikaisemmin il-
lalla ja aloittaa aamulla juoksunsa myöhemmin; ja ke-
wällä, kukkasia ja lintujen laulua herättäessään, sekä
kesällä, kuumilla säteillään hedelmiä kypsyttyessään, suo-
daan hänelle waan lyhyt hetki lewoksi, ja Hämärikkä
jättää sammujan lyhdyn oitis Koiton käteen, joka taas
hengittää siihen uutta elämää.

Tuo ihana aika oli nyt tullut, jolloin kukkaset awa-
sivat tuoksuwaiset kupunsa ja linnut ja ihmiset lau-
luilla tähttiwät awaruuden Ilmarisen teltan (majan)
alla. Silloin katsoiwat Koitto ja Hämärikkä ylöns
shwään toistensa ruskeisiin silmiin, ja kun Hämärikkä
antoi sammujan auringon Koitolle, lifisti toinen toi-
sen kättä ja molempain huulet yhytywät toisiinsa.

Mutta yksi filmä, joka ei koskaan sulken, oli kui-
tenkin hawainnut, mitä salaisuudessa tapahtui puoli-
hön hiljaisuudessa, ja seuraawana päivänä kutsui wan-
hus molemmat tykönsä ja sanoi: „Minä ole tyhyt-

wäinen siihen tapaan, jolla olette toimittaneet wirkane, ja toivon että tulisitte täydellisesti onnellisiksi. Niin omistakaa siis toinen toisenne ja toimittakaa vast'edes palvelustanne miehenä ja waimona".

Mutta molemmat vastasivat yhdellä suulla: „Isä, älä häiritse iloamme! Anna meidän ijäti olla sulhaisena ja morsiamena, sillä me olemme löytäneet autuutemme tässä tilassa, jossa rakkaus on ijäti nuori ja uusi".

Sa wanhus suostui heidän pyyntöönsä ja siunasi heidän päätöstänsä. Kerran waan wuodessa neljän wiikon ajan kohtaawat he toisensa puoli-hön aikana, ja kun Hämärikkä laskee sammunan auringon sulhonsa läteen, seuraa sitte kädenliikitys ja suutelu, ja Hämärikkän posket punastuvat ja kuwantuvat ruusunpunaisina taiwaalla, siksi että Koitto taas sytyttää lhdyn ja keltainen walo taiwaalla ennustaa nousewaa aurinkoa. Tuon juhlallisen nythymisen aikana kaunistaa wanhus aina wieläkin nurmiansa kauniimmilla kukkasilla, ja satakieliset huutawat pilailten Koiton rinnalla hlön kauan wiipyhälle Hämärikälle: „Laisk tyhdruk, laisk tyhdruk! Ööpik, ööpik". (Laiska tyttö, laiska tyttö, hö pitkä, hö pitkä!)

R. M. M.